

وحدید عظیم‌نیا
دبیر گروه اقتصاد

افزایش مالیات‌بر ارزش افزوده خلاف رویکرد اصلی تحقق‌بودجه بدون نفت است و با فشار به جامعه‌باعث کاهش قدرت خرید مردم و افزایش قیمت محصولات و تورم خواهد شد و از طرفی با توجه به کاهش تقاضای کل جامعه موجب ضربه به تولید نیز می‌شود. با وجود اقتصاد زیرزمینی و حجم بالای ۴۰ درصدی آن در اقتصاد کشور، مالیات‌بر ارزش افزوده صرفاً بخش شفاف و مولد اقتصاد دریافت می‌شود و از همین رو نیز فشار مضاعفی بر تولید تحمیل می‌کند و کشور را به سمت رکود بیشتر و تعمیق آن سوق می‌دهد. در صفحه پیش‌رو به بررسی این موضوع پرداخته‌ایم.

فرا سو

بازندگان افزایش یک درصدی مالیات بر ارزش افزوده

افزایش یار مالیاتی حاصل از افزایش یک درصدی مالیات بر ارزش افزوده بلافاصله از سوی مصرف‌کنندگان احساس می‌شود، زیرا آنها قیمت‌های بالاتری را برای کالاها و خدمات تجربه می‌کنند. این امر به ویژه برای موارد مختلفی چالش برانگیز است: اولاً خانوارهای کم درآمد؛ این خانوارهای دارای درآمد پایین نسبت بیشتری از درآمد خود را صرف مصرف می‌کنند، بنابراین افزایش مالیات بر ارزش افزوده برای آنها سنگین تر است. ثانیاً افراد با درآمد ثابت هستند مانند مستقری بگیران یا زانشسته که افزایش یک درصدی مالیات بر ارزش افزوده مشکل جدی در مصرف آنها ایجاد خواهد کرد و نتیجتاً به سمت حذف برخی از نیازهای خود خواهند رفت.

نمایندگان مجلس اعتقاد دارند پیشنهاد افزایش یک درصدی مالیات بر ارزش افزوده که دولت در لایحه بودجه ۱۴۰۳ مطرح کرد، به معنای فشار بیشتر بر اقشار ضعیف جامعه است. با توجه به این امر، نمایندگان مردم در جریان رسیدگی به لایحه برنامه هفتم توسعه با حذف بند «ب» ماده ۲۷، لایحه بودجه ۱۴۰۳ موافقت کردند و به این ترتیب، به پیشنهاد دولت مبنی بر افزایش یک درصدی مالیات بر ارزش افزوده پاسخ منفی دادند.

دولت سیزدهم به انجام اقداماتی در راستای افزایش درآمدهای غیرنفتی‌اش روی آورده است. هدف این است که در بودجه از اتکای صرف به نفت پرہیز کنیم و بر درآمد‌های غیرنفتی متمرکز شویم. کارشناسان و نمایندگان مجلس عموماً موافق این اقدام دولت هستند، اما به زعم آنان باید افزایش درآمدها از محل مقابله با فرار مالیاتی، کشف مؤدیان جدید، ساماندهی معافیت‌های غیر ضرور و تکیه بر بخش غیرشفاقتصاد باشد.

تشدید رکود اقتصادی

هنگامی که یک اقتصاد در رکود است، هدف اغلب تحریک تقاضا برای هدایت تولید است. افزایش مالیات بر ارزش افزوده می‌تواند نتیجه معکوس داشته باشد؛ اولاً قیمت‌های بالاتر کالاهایی از افزایش مالیات بر ارزش افزوده منجر به کاهش تقاضا برای کالاها و خدمات می‌شود، زیرا مصرف‌کنندگان به سمت مصرف مهم‌تر و ضروری می‌روند و مصارف دیگر خود را از اولویت خارج می‌کنند. قیمت‌های بالاتر کالاهایی از این افزایش مالیات، مردم را از مصرف کالاها منصرف خواهد کرد که منجر به کاهش تقاضای کلی می‌شود. همچنین تشدید رکود اقتصادی در جامعه را با افزایش مالیات بر ارزش افزوده شاهد خواهیم بود و در نتیجه افزایش یک درصدی مالیات بر ارزش افزوده، تقاضای کمتر جامعه رخ می‌دهد که منجر به کاهش تولید می‌شود، زیرا کسب و کارها با کاهش حجم فروش سازگار می‌شوند.

کاهش قدرت خرید مردم و از دست رفتن مشاغل

افزایش مالیات بر ارزش افزوده به طور مؤثر قدرت خرید مصرف‌کنندگان را کاهش می‌دهد، زیرا آنها باید برای سبک کالا و خدمات مشابه‌های بیشتری بپردازند. این می‌تواند منجر به کاهش هزینه‌های مصرف‌کننده و تغییر الگوهای مصرف به سمت کالاهای ارزان‌تر و باقوه با کیفیت پایین‌تر شود. به پشتوانه این کاهش قدرت خرید و کاهش مصرف شاهد تمیق رکود و کاهش درآمد تجاری نیز خواهیم بود که به طور بالقوه منجر به از دست دادن شغل‌ها نیز خواهد شد.

مالیات بر ارزش افزوده اغلب یک مالیات قهرقایی در نظر گرفته می‌شود، زیرا درصد بیشتری از درآمد را از گروه‌های کم درآمد می‌گیرد تا از گروه‌هایی با درآمد بالا و بار مالی بیشتر بر دوش فشار دارد. افراد ضعیف و سا درآمدهای کمتر، بیشتر تحت تأثیر افزایش قیمت‌ها قرار می‌گیرند و نابرابری را تشدید می‌کند.

همچنین اثر سوء بعدی افزایش مالیات بر ارزش افزوده افزایش بخش غیررسمی اقتصاد است. با افزایش یک درصدی مالیات بر ارزش افزوده، بر اقتصاد رسمی و شفاف فشار وارد خواهد شد و در عین حال رشد یک اقتصاد غیررسمی و غیرشفاف را توسعه می‌دهد. با افزایش بار مالی به بخش شفاف اقتصاد نیز مشاغل و مصرف‌کنندگان به سمت تقاضا و عرضه در اقتصاد زیرزمینی می‌روند تا از فشار مالی حاصل از افزایش مالیات بر ارزش افزوده رهایی یابند و به این ترتیب افزایش مالیات بر ارزش افزوده در میان مدت منجر به از دست دادن درآمد دولت و چالش‌های بیشتر در اجرای مالیات نیز می‌شود.

مالیات‌ستانی از مؤدیان یزرگ و پردرآمد، سهاماندهی معافیت‌های مالیاتی غیر ضرور و هوشمندسازی مالیات‌ستانی در دستور کار دولت قرار دارد و بناسست از طریق اصلاح نظام مالیاتی کشور و افزایش درآمدهای مالیاتی، بستری برای فاصله گرفتن از نفت در بودجه و اتکا به درآمدهای مالیاتی فراهم آید. این اقدام از سوی کارشناسان مورد تأیید قرار گرفته است و بر این موضوع اتفاق نظر دارند که دولت در روند افزایش درآمدهای مالیاتی باید بر مقابله با فرار مالیاتی، کشف مؤدیان جدید و ساماندهی معافیت‌های غیر ضرور متمرکز شود و از اعمال فشار بر مردم، حقوق بگیران و تولیدکنندگان بپرهیزد. اگر چه کارشناسان و مسئولان در خصوص لزوم فاصله گرفتن از درآمدهای نفتی در بودجه اتفاق نظر دارند و معتقدند دولت باید با روش‌های صحیح به افزایش درآمدهای مالیاتی‌اش اقدام کند، اما از طرفی معتقدند، افزایش یک درصدی مالیات بر ارزش افزوده در شرایط فعلی رکودی و تورمی کشور به ضرر مردم است و تولید را متضرر می‌کند. مالیات بر ارزش افزوده افزایش غیر مستقیمی است که بر مصرف کالاها و خدمات اعمال می‌شود.

کارشناسان اقتصادی و نمایندگان مجلس به طور کلی مخالف افزایش مالیات بر ارزش افزوده هستند چه آنکه افزایش مالیات بر ارزش افزوده می‌تواند منجر به افزایش قیمت مصرف‌کننده شود، زیرا مشاغل اغلب این مالیات را به مصرف‌کنندگان منتقل می‌کنند. این امر به دو صورت می‌تواند به تورم کمک کند؛ اول از طریق تورم فشار هزینه که تولید را با مالیات بیشتری مواجه خواهد کرد و برای حفظ حاشیه سود خود به افزایش قیمت کالا اقدام می‌کنند که به تورم فشار هزینه منجر می‌شود. دوم اینکه از طریق کاهش قدرت خرید مردم و مصرف‌کنندگان با افزایش قیمت‌ها، مصرف‌کنندگان می‌توانند با همان درآمد خود، کالاهای کمتری بخرند و خریداری کمتری داشته باشند و در واقع افزایش مالیات بر ارزش افزوده درآمد واقعی آن‌را کاهش می‌دهد.

افزایش یک درصدی مالیات بر ارزش افزوده مالیات بر ارزش افزوده یک تصمیم سیاست مالی است که می‌تواند پیامدهای قابل توجهی برای یک اقتصاد داشته باشد، به ویژه در شرایط ایران که بر اساس اطلاعات فعلی موجود، با چالش‌های اقتصادی از جمله رکود مواجه است. اثرات افزایش مالیات بر ارزش افزوده باید با در نظر گرفتن چندین عامل اقتصادی از جمله قدرت خرید مصرف‌کننده، تقاضا، تولید، تورم و توزیع بار مالیاتی مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد، در همین رابطه یکی از معایب اصلی اجرای افزایش یک درصدی مالیات بر ارزش افزوده (VAT) این است که می‌تواند رکود اقتصادی را در یک کشور عمیق‌تر کند. در مورد ایران که امسال رکود عمیقی را در اقتصاد خود تجربه کرده است، هر گونه افزایش مالیات بر ارزش افزوده می‌تواند بحران را تشدید کند.

مالیات بر ارزش افزوده به دلیل ماهیت ضد مصرفی خود شناخته می‌شود، زیرا کل تقاضا را در جامعه کاهش می‌دهد. با افزایش مالیات بر ارزش افزوده، دولت عملاً مصرف را منع می‌کند که می‌تواند منجر به کاهش فعالیت کلی اقتصادی شود و به رکود بیشتر کمک کند.

یکی دیگر از معایب افزایش یک درصدی مالیات بر ارزش افزوده تأثیری است که می‌تواند بر قدرت خرید مردم بگذارد. مالیات بر ارزش افزوده یک مالیات بر مصرف است، به این معنی که مستقیماً با هزینه‌های مصرف‌کننده مرتبط است. با افزایش بار مالیاتی افراد، درآمد قابل تصرف آنها کاهش می‌یابد و در نهایت قدرت خرید آنها کاهش می‌یابد. این رویکرد ضد تولیدی و ضد مصرفی افزایش مالیات بر ارزش افزوده، می‌تواند تأثیر منفی بر اعتماد مصرف‌کننده داشته باشد و رشد اقتصادی را کاهش دهد. علاوه بر این، افزایش مالیات بر ارزش افزوده می‌تواند

گفت‌وگو

عضو کمیسیون اجتماعی مجلس معتقد است با افزایش مالیات بر ارزش افزوده فشار مالیات ستانی بر اقشار متوسط و ضعیف جامعه بیشتر خواهد شد که در پی آن افزایش تورم و کاهش قدرت خرید را شاهد خواهیم بود. افزایش مالیات بر ارزش افزوده دست کردن در جیب مردم است و موجب فشار بیشتر به اقشار متوسط و ضعیف جامعه خواهد شد و کاهش باید منابع همسان‌سازی حقوق بانزشتگان از محل دیگری جز فشار بر اقشار متوسط و ضعیف جامعه تأمین گردد.

دولت سیزدهم به انجام اقداماتی در راستای افزایش درآمدهای غیرنفتی‌اش روی آورده است. هدف این است که در بودجه از اتکای صرف به نفت پرہیز کنیم و بر درآمد‌های غیرنفتی متمرکز شویم. بسیاری

محمد رضا مینوجان‌الدینی
عضو کمیسیون برنامه، بودجه و محاسبات مجلس

طبیعی است که افزایش مالیات بر ارزش افزوده، با افزایش قیمت‌ها را به دنبال دارد و این موضوع در نهایت به کاهش قدرت خرید مردم منجر می‌شود و همچنین با کاهش تقاضا کل اقتصاد درگیر می‌شود و باعث کم شدن فروش نیز خواهد شد که به تولید کشور ضربه می‌زند. قطعاً در مجلس پیگیر حذف افزایش مالیات بر ارزش افزوده خواهیم بود

منجر به کاهش تقاضای کل جامعه شود. با افزایش بار مالیاتی بر مصرف‌کنندگان، آنها احتمالاً هزینه خود را کاهش می‌دهند که منجر به کاهش مصرف کلی می‌شود. این کاهش تقاضا می‌تواند تأثیرات ضربه‌ای بر کسب و کارها بگذارد، زیرا ممکن است شاهد کاهش فروش و در نتیجه کاهش تولید باشند.

این به نوبه خود می‌تواند بیشتر به رکود اقتصادی کمک کند. همچنین افزایش یک درصدی مالیات بر ارزش افزوده می‌تواند بر تولید کشور تأثیر منفی بگذارد. با کاهش تقاضای کل جامعه، مشاغل ممکن است با کاهش سفارشات و فروش کمتر مواجه شوند. این امر می‌تواند منجر به کاهش بازده تولید شود که به طور بالقوه باعث از دست دادن شغل و بی‌ثباتی بیشتر اقتصادی می‌شود. کاهش تولید می‌تواند عواقب گسترده‌ای داشته باشد و نه تنها به طور مستقیم بر کسب و کارها بلکه بر تأمین‌کنندگان آنها و زنجیره

«جوان» تبعات منفی افزایش مالیات بر ارزش افزوده را واکاوی می‌کند

هشدار درباره افزایش مالیات بر ارزش افزوده

رضا دهمیری | جوان

تأمین کلی تأثیر بگذارد. یکی از نگرانی‌های اصلی افزایش مالیات بر ارزش افزوده، تأثیر نامتناسب آن بر گروه‌های کم درآمد است. مالیات بر ارزش افزوده یک مالیات قهرقایی است، به این معنی که نسبت بیشتری از درآمد را از کسانی که درآمد کمتری دارند می‌گیرد. این می‌تواند منجر به افزایش فشار مالی بر افراد و خانواده‌های کم‌درآمد شود که ممکن است برای تأمین نیازهای اولیه دچار مشکل شوند. بار مالیاتی بالاتر می‌تواند منجر به کاهش برای تأمین نیازهای آنها را مجبور به کاهش هزینه‌های اساسی کند و نابرابری در درآمد را تشدید نماید.

همچنین افزایش مالیات بر ارزش افزوده می‌تواند به گسترش اقتصاد زیرزمینی منجر شود. بار مالیاتی بالاتر می‌تواند افراد و مشاغل را تشویق کند تا در فرار مالیاتی شرکت و در اقتصاد سایه فعالیت کنند؛ جایی که مالیات پرداخت نمی‌شود یا کمتر گزارش می‌شود. این می‌تواند منجر به کاهش درآمد مالیاتی برای دولت و همچنین ایجاد مزیت ناعادلانه برای کسانی که در بخش غیررسمی فعالیت می‌کنند، شود. علاوه بر این، گسترش اقتصاد زیرزمینی می‌تواند مانع رشد و ثبات اقتصادی شود.

افزایش مالیات بر ارزش افزوده قدرت خرید مردم را کاهش می‌دهد

محمد رضا میر تاج‌الدینی، عضو کمیسیون «بودجه و محاسبات» مجلس شورای اسلامی در خصوص مخالفت مجلس با افزایش یک درصدی مالیات بر ارزش افزوده به «جوان» می‌گوید: «تا وقتی دولت نتواند برای مجلس اطمینان قلبی در باره کنترل تورم و عدم آسیب دیدن سبد معیشتی مردم ایجاد کند، نمی‌تواند هزینه جدیدی را در قالب افزایش مالیات بر ارزش افزوده بر مردم تحمیل کند.»

وی ادامه می‌دهد: «مجلس این اطمینان را ندارد که با افزایش یک درصدی مالیات بر ارزش افزوده، سبد معیشت مردم آسیب نبیند و تورم ایجاد نشود. افزایش این نوع مالیات قطعاً بازار را متشنج می‌کند و به صلاح کشور نیست.»

عضو کمیسیون صنایع و معادن مجلس خاطر نشان می‌کند: «حتی با وجود افزایش یک درصدی مالیات بر ارزش افزوده مردم مجبور هستند مایحتاج خود را تهیه کنند، اما این اقدام فرصتی برای سودجویان فراهم می‌کند که به افزایش قیمت‌ها دست بزنند و وضعیت ناهنجاری را ایجاد کنند.»

عضو کمیسیون اجتماعی مجلس در گفت‌وگو با «جوان»:

افزایش مالیات بر ارزش افزوده، دست کردن در جیب مردم است

افزوده در شرایط فعلی صلاح نیست. این اقدام عواقب رکودی و تورمی دارد که مردم و تولیدکنندگان را متضرر خواهد کرد. کیومرث سردمی، عضو کمیسیون اجتماعی مجلس در گفت‌وگو با «جوان» در خصوص مخالفت مجلس با پیشنهاد دولت در خصوص افزایش یک درصدی مالیات بر ارزش افزوده گفت: دولت به دنبال افزایش درآمدهای مالیاتی است و باید این کار از روش‌های معقول انجام شود. افزایش مالیات بر ارزش افزوده راهکار مناسبی نیست.

وی افزود: نارتازای بودجه و تناسب نداشتن بین منابع و مصارف هر ساله باعث تورم بودجه شده است. یکی از دغدغه‌های مجلس تدوین یک بودجه مناسب است که کمترین کسری را داشته باشد و از جنبه عملیاتی برخوردار باشد. سردمی گفت: با دقت به بررسی لایحه پیشنهادی

از کارشناسان و مجلسی‌ها اعتقاد دارند که پیشنهاد افزایش یک درصدی مالیات بر ارزش افزوده که دولت در لایحه بودجه ۱۴۰۳ مطرح کرد، به معنای فشار بیشتر بر اقشار ضعیف جامعه است.

کارشناسان و نمایندگان مجلس عموماً با این اقدام دولت موافقت، اما به زعم آنان، باید افزایش درآمدها از محل مقابله با فرار مالیاتی، کشف مؤدیان جدید، ساماندهی معافیت‌های غیر ضرور و تکیه بر بخش غیر شفاف اقتصاد باشد. به باور کارشناسان، پیشنهاد دولت مبنی بر افزایش یک درصدی مالیات بر ارزش

علی جدی
عضو کمیسیون صنایع و معادن مجلس شورای اسلامی

مجلس این اطمینان را ندارد که با افزایش یک درصدی مالیات بر ارزش افزوده، سبد معیشت مردم آسیب نبیند و تورم ایجاد نشود. افزایش این نوع مالیات قطعاً بازار را متشنج می‌کند و به صلاح کشور نیست. حتی با وجود افزایش یک درصدی مالیات بر ارزش افزوده مردم مجبور هستند ما مایحتاج خود را تهیه کنند، اما این فرصتی برای سودجویان فراهم می‌کند که به افزایش قیمت‌ها دست بزنند و وضعیت ناهنجاری را ایجاد کنند

جدی می‌افزاید: «لان شرایط مناسبی برای افزایش مالیات بر ارزش افزوده نیست. دولت ابتدا باید به مطربیت بازار و اقتصاد بپردازد و در راستای اجرای ظرفیتی که در مجلس در خصوص تهیه کالا برگ معیشتی مردم مصوب شده است، اقدام کند و به

تثبیت شرایط بپردازد.» وی ادامه می‌دهد: «دولت اقداماتی را در راستای افزایش درآمدهایش از طریق مقابله با فرار مالیاتی و کشف مؤدیان جدید انجام داده، اما موضوع مهم این است که به مدبریت هزینه‌هایش بپردازد و جلوی هزینه‌های غیر ضرور را بگیرد. به این ترتیب، منابع قابل توجهی برای دولت ایجاد می‌شود و درآمدهایش افزایش می‌یابد.»

عضو کمیسیون صنایع و معادن مجلس می‌گوید: «به طور مثال، الان روزانه بیش از ۱۲۰ میلیون لیتر بنزین صرف می‌کنیم. می‌دانیم که بخش اعظمی از سوخت در کشور هدر می‌رود. اگر دولت با اعمال سیاست‌های صحیح در راستای بهینه‌سازی مصرف گام بردارد تا حد زیادی در این زمینه صرفه‌جویی خواهیم داشت و منابع مالی قابل توجهی برای دولت آزاد خواهد شد. این طور اقدامات اساسی باید به اجرا

جدی می‌افزاید: «خط قرمز ما در مجلس این است که معیشت مردم آسیب نبیند و اعمال فشار مضاعفی بر آنها نداشته باشیم. دلیل مخالفت مجلس با پیشنهاد دولت در خصوص افزایش مالیات بر ارزش افزوده نیز همین موضوع بود.»

عضو کمیسیون صنایع و معادن مجلس تأکید می‌کند: «مالیات بر ارزش افزوده از نوع مالیات‌های مستقیم و سهیل الوصول است، اما فقط افزایش درآمدهای دولت مطرح نیست. برای ما مهم است که به گسترش اقتصاد زیرزمینی شود. این عوامل باعث رکود تحت فشار قرار بگیرند و مجبور نباشند هزینه بیشتری برای امرار معاش شان بپردازند.»

جمع‌بندی

اجرای یک درصد افزایش مالیات بر ارزش افزوده می‌تواند پیامدهای منفی متعددی داشته باشد. رکود اقتصادی را عمیق‌تر کند، قدرت خرید مردم را کاهش دهد، تقاضا و تولید کلی را کاهش دهد، فشار مالیات بر گروه‌های کم‌درآمد را افزایش دهد و منجر به گسترش اقتصاد زیرزمینی شود. این عوامل باعث ایجاد فضای نامناسب اقتصادی می‌شود و می‌تواند مانع رشد و توسعه کشور شود، بنابراین قبل از اعمال هر گونه افزایش مالیات بر ارزش افزوده، با در نظر گرفتن اثرات منفی احتمالی آن باید بررسی و تحلیل دقیقی انجام گیرد.

دولت پرداختیم و برخی پیشنهادات را مطرح کردیم. اگر قرار است به دنبال منابع پایدار در بودجه باشیم، باید به سمت و سوی حرکت کنیم که افزایش تورم و ادامه رکود اتفاق نیفتد.

عضو کمیسیون اجتماعی مجلس خاطر نشان کرد: اگر بتوانیم سازوکاری تعریف کنیم که مقابله با فرار مالیاتی و کشف مؤدیان جدید در دستور کار باشد، اتفاقات خوبی می‌افتد. در غیر این صورت، رکود و تورم را شاهد خواهیم بود که قابل قبول نیست. سردمی گفت: دولت به روش‌های مختلف می‌تواند به افزایش درآمدهایش بپردازد. به ویژه باید بر کسانی که تاکنون مالیات نمی‌پرداخته‌اند، تمرکز شود. افزایش اخذ مالیات از کسانی که الان مالیات پرداخت می‌کنند، به معنای اعمال فشار بیشتر بر قشری است که برای مالیات ستانی در دسترس هستند.

وی ادامه داد: ما مشکلی با مقابله با فرار مالیاتی نداریم و کشف مؤدیان جدید را تشویق می‌کنیم. از این طریق رفع نارتازای بودجه میسر و اداره کشور تسهیل می‌شود.

عضو کمیسیون اجتماعی مجلس خاطر نشان کرد: افزایش یک درصدی مالیات بر ارزش افزوده از نظر ما درست نیست. با توجه به دغدغه‌هایی که مجلس در خصوص رفع مشکل بانزشتگان دارد، تأمین منابع همسان‌سازی به موافقت با افزایش مالیات بر ارزش افزوده به نوعی دست در جیب مردم کردن است.

سردمی گفت: مجلس قطعاً در بررسی جزئیات لایحه پیشنهاد خود را خواهد داشت که ضمن تأمین منابع برای همسان‌سازی حقوق بانزشتگان به نوعی موضوع افزایش یک درصدی مالیات بر ارزش افزوده نیز حل و فصل شود.